

Datum
2020-08-25Diarienummer
UTB 2019:239Handläggare
Kerstin Massawe
Tel. 0142 85145Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Mjölby kommuns synpunkter på möjlighet till betyg från årskurs 4

U 2020/03513/S

Bakgrund

Regeringskansliet, utbildningsdepartementet, har gett Mjölby kommun möjlighet att lämna synpunkter på promemoria om möjlighet till betyg från årskurs 4, efter att nu pågående försöksverksamhet på ett antal skolor upphör.

Sammanfattning av regeringskansliets förslag

Regeringskansliets förslag innebär att rektor ska få besluta om betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan och grundsärskolan vid den skolenhet rektor ansvarar för. Lärarna vid berörd skolenhet ska ges möjlighet att yttra sig innan beslutet. Rektor ska fatta beslutet senast 30 april före det läsår då beslutet ska börja gälla. Rektor ska underrätta huvudmannen om beslutet och huvudmannen ska anmäla det till Skolverket. Beslutet ska gälla tills vidare, till dess det upphävs av ett nytt rektorsbeslut. När betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska de sättas i slutet av varje termin. Skriftliga individuella utvecklingsplaner behöver då inte upprättas. Rektors rätt att besluta om betyg från årskurs 4 föreslås träda i kraft 2021-04-01 och tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2021.

Mjölby kommuns synpunkter i sammanfattning

Mjölby kommun står helt bakom utredningens uttalanden om att kunskapsresultaten behöver förbättras och vikten av att lärarna systematiskt följer upp, bedömer och utvärderar elevernas kunskapsutveckling samt ger alla elever den ledning och stimulans och det stöd de behöver. Eleverna har rätt till en utbildning av hög och likvärdig kvalitet som ger dem förutsättningar att utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt. Vi har dock svårt att se hur detta skulle främjas av att decentralisera till varje enskild rektor att inför varje enskilt läsår ha möjlighet att besluta om betyg ska sättas eller inte i årskurs 4 och 5 på sin skola.

Våra synpunkter gäller inte betygen vara eller inte vara i årskurs 4 och 5, utan på vilken nivå besluten tas om att sätta betyg eller inte.

Datum
2020-08-25

Diarienummer
UTB 2019:239

Nuvarande system, med betyg från årskurs 6, är fastställt i skollagen, det vill säga genom ett riksdagsbeslut. Vi ifrågasätter att denna typ av beslut förskjuts från politisk nivå till tjänstemannanivå.

Så länge det inte finns stöd i vetenskap eller beprövad erfarenhet att elevernas mående och kunskapsutveckling gynnas av skolvisa beslut på rektorsnivå om betyg ska sättas från årskurs 4, så bör utredningens förslag inte genomföras.

Om beslut om betyg från årskurs 4 inte ska ligga på nationell nivå, vilket vi i första hand förordar, så bör besluten *åtminstone* tas på huvudmannanivå, inte på rektorsnivå. Mjölby kommun ser det inte som varken rimligt eller lämpligt att varje rektor ska avgöra om betyg ska sättas.

Beaktande av barnkonventionen och vetenskaplig grund

Med utgångspunkten barnets bästa bör förutsättningar vara kända vid val av skola. Förslaget om att enskild rektor beslutar om betyg ska ges, innebär att beslutet kan förändras vid rektorsbyte eller om rektor själv ändrar beslutet. Detta kan påverka det enskilda barnets trygghet, dels genom att uppföljningen av barnets kunskapsutveckling kan påverkas av skiftande uppföljnings- och utvärderingsform, dels genom att vårdnadshavare kan vilja ändra skolplacering. Förutsägbarheten blir osäker, vilket kan påverka barnet negativt.

Svensk skola ska enligt skollagen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Barns och elevers kunskaper ska vara i fokus. Det saknas samstämmiga vetenskapliga belägg för att tidig betygsättning främjar elevernas utveckling. Som framgår av promemorian finns oroväckande tecken på att tidigare betyg kan leda till ökad stress hos eleverna. Skolverkets utvärdering visar att betyg från årskurs 6 bidragit till både positiva och negativa konsekvenser och att det inte är möjligt att uttala sig om huruvida betygen har haft en faktisk effekt på elevernas resultat och kunskapsutveckling. En del elever påverkas positivt, medans andra negativt av tidiga betyg. Skolverkets utvärdering visar att av de som drabbas av en negativ kunskapsutveckling av betyg i årskurs 6, är huvuddelen lågpresterande elever och i högre utsträckning pojkar än flickor. Betyg från tidig ålder riskerar alltså att öka skillnaden i betygsresultat mellan flickor och pojkar och mellan låg- och högpresterande elever. Den pågående försöksverksamheten med betyg i årskurs 4 är inte utvärderad.

Då det saknas samstämmig forskning kring effekten av betyg från tidig ålder, är det svårt att se hur insatsen att decentralisera till varje enskild rektor att inför varje enskilt läsår, ha möjlighet att besluta om betyg på den aktuella skolenheten

Datum
2020-08-25

Diarienummer
UTB 2019:239

ska sättas eller inte sättas från årskurs 4, skulle gynna elevens kunskapsutveckling.

Vi har mot bakgrund av bristen på forskningsbelägg för nyttan av tidiga betyg, svårt att förstå skälet till att överlåta från nationell nivå till varje enskild rektor att besluta om betyg eller inte, utifrån sitt eget tycke och egen pedagogisk idé.

I promemorian framhålls att rektor är den som har bäst kunskap om förutsättningarna på skolan och kan bedöma om tidigare betyg är lämpligt på skolenheten. Eftersom elevunderlag sällan är så homogena ens på en enskild skola och eftersom studier som gjorts av betyg från årskurs 6 visar att vissa elever gynnas och andra missgynnas, är risken överhängande att vissa elever gynnas och andra missgynnas även i årskurs 4 och 5, även om skolan arbetar för att minimera de negativa konsekvenserna.

Vidare görs det i promemorian en koppling till rektors ansvar som pedagogisk ledare för skolan och möjligheterna att ha betygsättning som ett inslag i det pedagogiska arbetet på skolenheten. Vi har svårt att se att denna koppling skulle vara mer relevant i årskurs 4 och 5 än i årskurs 6. Att inte ha betyg i årskurs 1-3 och att ha betyg i årskurs 6-9 är ett nationellt beslut som rektor "bara" har att förhålla sig till i sitt pedagogiska ledarskap på skolan. Varför skulle denna koppling till rektors pedagogiska ledarskap vara annorlunda i årskurs 4-5 och förutsätta att rektor själv beslutar om betyg eller inte betyg?

Vi bedömer det vara ett mer verksamt verktyg för att öka elevernas resultat, att satsa på att vidareutveckla och öka lärarnas kompetens i att ge kontinuerlig formativ bedömning till eleverna i den dagliga undervisningen och i de individuella utvecklingsplanerna.

Förslagets konsekvenser

Om både den nationella nivån och huvudmannanivån tas bort i sådana här beslut, riskerar det att motverka arbetet för likvärdiga förutsättningar mellan skolor. Genom att lägga beslutanderätten på varje rektor motarbetas således, istället för främjas, den såväl nationella som kommunala ambitionen att öka likvärdigheten mellan skolor.

Det kan även leda till otydliga och ombytliga beslutsunderlag för vårdnadshavare när de väljer skola för sina barn, om rektor kan ompröva sitt beslut så sent som i april inför varje nytt läsår. Skolval genomförs vanligtvis betydligt tidigare än i maj. Dessutom görs de flesta skolval redan inför förskoleklass och då har man som vårdnadshavare siktet inställd på fortsättning på en viss skola åren framöver. Vårdnadshavare kan redan då vilja veta om de

Datum
2020-08-25

Diarienummer
UTB 2019:239

skolor de väljer mellan har betyg från årskurs 4 eller inte. Långsiktiga planeringsförutsättningar behövs således, oavsett om skolvalet görs inför förskoleklass eller inför årskurs 4.

Även om varje rektor kan ompröva sitt beslut varje år, så kanske det inte kommer bli så vanligt att man ändrar sitt eget beslut så ofta. Men risken för brist på kontinuitet är överhängande vid rektorsbyten, om varje rektor kan upphäva en tidigare rektors beslut. Detta får betydelse för både personal och elever och deras vårdnadshavare samt för huvudmannens arbete med uppföljning, utvärdering, planering och behov av insatser för kompetensutveckling med mera.

Rektorsbeslut om att delta i försöksverksamheten riskerar att påverka huvudmannens sammanhållna ledning och styrning. Som framgår i promemorian kan frågan om i vilka årskurser betyg sätts, få konsekvenser för huvudmannens beslut om kompetensutveckling, fördelning av lärarresurser mellan skolenheterna, uppföljning av elevresultat och det systematiska och strategiska kvalitetsarbetet i övrigt. Att rektor då så sent som i april, under pågående budgetår och bara några månader innan kommande läsår startar, möjliggör inte en framförhållning från huvudmannanivån i arbetet med att stödja skolornas utvecklingsarbete och t ex vid behov omprioritera behov av kompetensutveckling. Vi håller *inte* med utredaren om att 30 april är "i god tid" före kommande läsår.

Rektorernas synpunkter

Kommunens ställningstagande har stöd av kommunens grundskolerektorer. Inför utarbetandet av kommunens förra yttrande till utbildningsdepartementet i januari 2020, som också gällde betyg från årskurs 4, inhämtades rektorernas synpunkter och de framförde då att de anser att besluten inte bör tas på rektorsnivå.

Christer Lordh
Utbildningschef

Kopia till
mattias.ahlquist@regeringskansliet.se
Kommunens grundskolerektorer
Akten